

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Aktivno državljanstvo in domovina

VLOGA, POMEN IN RAZUMEVANJE AKTIVNEGA DRŽAVLJANSTVA IN DOMOLJUBJA MED MLADIMI

izr. prof. dr. Miro Haček
Zavod RS za šolstvo

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjsko učenje; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

UVOD

- V Sloveniji že nekaj časa potekajo razprave o državljanski in domovinski vzgoji.
- Med seboj bijeta temeljna koncepta:
 - veda o domovini, domoljubju – domovinska, patriotska vzgoja;
 - koncept, ki privzgaja občutek prevzemanja odgovornosti in demokratične kulture, a je hkrati tudi kritičen odnos do samega političnega sistema – državljanska vzgoja oz. koncept aktivnega državljanstva.

AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

- Kompleksen pojem, ki zajema aktivnost državljanek in državljanov na različnih področjih, pri čemer je njihovo delovanje usmerjeno v splošno družbeno korist in ne zgolj v uresničevanje osebnih interesov.
- Koncept predvideva aktivno udeležbo posameznikov v delovanju družbe, s čimer se krepi družbena demokratičnost, krepi pa se tudi čut ljudi za odgovornost in solidarnost ter posredno občutek pripadnosti in vključenosti v družbo.
- Evropska komisija je aktivno državljanstvo definirala kot participacijo v civilni družbi, skupnosti in/ali političnem življenju, katere osnovni značilnosti sta medsebojno spoštovanje in nenasilje ter temelji na zagotavljanju človekovih pravic in demokraciji.

DRŽAVLJANSKA VZGOJA

- Mladi državljani bi naj v šoli pridobili vsaj osnovne sposobnosti, ki jih bodo potrebovali v vlogi dejavnih državljanov.
- Spoznali naj bi pravice in dolžnosti državljanov, človekove pravice, vlogo civilne družbe, osnovna etična načela, ki vodijo državljane pri sprejemanju odločitev, delovanje medijev itd.
- Sprejeli naj bi vrednote, kot so solidarnost, pravičnost, enakost, strpnost itd.
- Crick loči **tradicionalni ideal državljanstva**, ki izpostavlja dobrega državljana, ki brezpogojno uboga zakone, od **sodobnejših idealov**, ki poudarjajo aktivnega državljana, ki se bojuje proti nepravičnosti.

DOMOLJUBJE IN ČUSTVO

- domoljubje je čustvo, ki je pogojeno prav z občutenjem domovine – kako smo ponosni na domovino, kako se počutimo v njej, kako smo v njej upoštevani, kako smo svobodni...
- Janowitz opredeljuje **domoljubje** kot prvobitno navezanost na ozemlje in družbo; globok in preprost občutek pripadanja; občutek pripadnosti, v svojem temelju podoben kot občutki pripadnosti pri verski, rasni ali etnični pripadnosti.

KAJ JE BITI DOMOLJUBEN?

- pomeni biti **strpen** – spoštovanje sebe poraja strpnost do drugega
- pomeni biti **narodno ponosen** – samozavesten in prepričan o svoji enkratnosti
- pomeni biti **ozaveščen** – samo poznavanje sebe omogoča biti narodno ponosen
- pomeni biti **spravljen** – domoljubje temelji na narodni kohezivnosti

DOMOLJUBJE JE POMEMBNO!

...je predpogoj za:

- narodno (nacionalno) identiteto
- oblikovanje pozitivne osebne in narodne samopodobe
- aktivno delovanje v mednarodnih odnosih
- kritično razmišljanje pripadnikov naroda
- aktivno sodelovanje in prevzemanje odgovornosti pri vodenju države
- aktivno državljanstvo in razvoj demokracije

DOMOLJUBJE

- Domoljubje večina avtorjev opredeljuje kot pozitivnost čustev in občutkov do **države**, kateri posameznik pripada. Archard opisuje domoljubje kot pristno ljubezen in globoko spoštovanje do lastne domovine in njene dediščine. Ljubezen do domovine se najpogosteje opisuje kot nagnjenje posameznika k ravnanju v korist svoje domovine.
- Domoljubje deli z **nacionalizmom** isto vrednostno izhodišče – narodi obstajajo, obstoj lastnega naroda pa ima za posameznika posebno moralno vrednost, zato je narod vreden (naše) posebne naklonjenosti in ravnanju v korist lastnega naroda.
- Vsak nacionalist je gotovo tudi domoljub.

RAZMERJA MED NACIONALIZMOM IN DOMOLJUBJEM

- Nacionalizem opredelimo kot posebno močno in prodorno ideologijo, ki zajame veliko število ljudi ter določi njihovo politično vedenje.
- Nanj gledamo kot na neke vrste »zvestobo«, ki vključi posameznika v skupnost; kot politični vir za uporabo mobiliziranja posameznikov in opravljanja skupnih interesov.
- **Nacionalizem je ideologija**, ki postavlja narod v središče zanimanja in poskuša prispevati k njegovi blaginji, pri tem pa zasleduje tri cilje: nacionalno avtonomnost, nacionalno enotnost in nacionalno identiteto.
- Nacionalisti menijo, da narod ne more preživeti brez zadostne stopnje vseh treh.
- Narod mora nek daljši čas naseljevati svojo lastno **domovino**, da se vzpostavi kot narod, poleg tega mora razviti javno kulturo in si želeti določeno stopnjo samoodločanja.

DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA VZGOJA: RAZLIKE IN PODOBNOSTI

- Po naravnem poteku **je domovinska vzgoja pred državljansko**, ki pa jo nujno tudi vsebuje.
- Državljanska vzgoja je nujna in potrebna, vendar je lahko koncipirana le znotraj okvira domovinske vzgoje.
- Domovinska pripadnost je del potrebne in nujne morale vsake družbe. Ta pripadnost se ne razvije kar sama od sebe, ampak jo je treba pri mladih razvijati in gojiti.
- **Predmet domovinske vzgoje** so konkretni prostor, družba in narod v svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi, **cilj državljanske vzgoje** pa je oblikovanje odgovornega, strpnega in aktivnega državljana, ki se bo zavzemal za uveljavljanje demokratičnih in socialno solidarnih načel v javnem življenju.

CILJI DRŽAVLJANSKE VZGOJE

- Največ držav v celinski Evropi izvaja predmet **državlјanska vzgoja** (ali podoben predmet s podobnim imenom), ki je v največ primerih strukturiran izrazito interdisciplinarno z vsebinami iz splošne zgodovine, zgodovine civilizacije, sociologije, ekonomije, politologije, itd.
- Poleg državlјanske pripadnosti pa identiteta vsakega človeka vsebuje tudi narodno pripadnost, zato je ob konceptualizaciji državlјanske vzgoje nujno vselej razmišljati in osmisliti tudi **domovinsko vzgojo**.
- Domovinska vzgoja mora biti nujno del državlјanske vzgoje.
- **Domovinska vzgoja**, ki je nujen del izobraževanja za demokracijo v moderni demokratični državi, je vedno vzgoja ZA in ne vzgoja PROTI; takšna vzgoja privzgaја eno temeljnih vrednot: to je ljubezen do domovine.

MLADI IN DOMOLJUBJE

Štirje segmenti:

- motiviranost mladih
 - domoljubnost mladih
 - domoljubna in državljanska pismenost mladih
 - znanje mladih o osamosvojitvi Slovenije
-
- 1.000 devetošolcev OŠ (OŠ iz vseh statističnih regij; vključene OŠ iz podeželja in mest)
 - 1.000 dijakov zaključnih letnikov srednjih šol (SŠ iz vseh statističnih regij; vključene poklicne SŠ, tehniške SŠ in gimnazije)
 - 888 devetošolcev (88,8 %)
 - 844 dijakov zaključnih letnikov (84,4%)
 - čas raziskave: maj–junij 2013
-
- **CILJ: ugotoviti stopnjo domoljubnosti med mladimi**

1. segment: MOTIVIRANOST MLADIH

Koliko te zanima vsaka od spodaj navedenih stvari?	povprečna vrednost odgovorov učencev	povprečna vrednost odgovorov dijakov
delo in zaposlitev	3,29	3,47
družinsko življenje	3,23	3,32
nacionalna preteklost in usoda naroda	2,31	2,38
nastajanje neodvisne slovenske države	2,27	2,31
politika in politična dogajanja	1,78	2,04
prijateljstvo	3,72	3,67
skrb za lastni zgled, zunanji videz	3,29	3,28
služba, poklic	3,53	3,61
spolnost in ljubezen	3,29	3,53
šola in izobraževanje	3,26	3,38
šport in športno dogajanje	3,09	2,99
tehnika in tehnični dosežki	2,37	2,50
umetnost in kultura	2,38	2,52
vera in versko življenje	2,08	2,06
vojska in vojaške zadeve	2,02	2,01
zabava in prosti čas	3,69	3,64
znanost in znanstveni dosežki	2,55	2,55

2. segment: DOMOLJUBNOST MLADIH

Odrasel, ki je domoljuben državljan,...	NEPOMEMBNO	DELNO NEPOMEMBNO	DELNO POMEMBNO	ZELO POMEMBNO	NEVEM	POVPREČNA VREDNOST ODGOVOROV (1-4)
	(% ODG)	(% ODG)	(% ODG)	(% ODG)	(% ODG)	
	1	2	3	4	9	
...spoštuje Ustavo in zakone						
OSNOVNA ŠOLA	3,7	8,4	33,7	51,9	2,3	3,37
SREDNJA ŠOLA	2,1	7,9	25,9	42,4	11,6	3,45
...trdo dela						
OSNOVNA ŠOLA	5,9	14,4	43,6	32,9	3,2	3,07
SREDNJA ŠOLA	3,7	14,5	42,4	28,4	11,0	3,07
...pozna besedilo slovenske himne in ostale državne simbole						
OSNOVNA ŠOLA	4,5	13,3	30,8	49,3	2,1	3,28
SREDNJA ŠOLA	3,8	14,3	32,1	40,6	9,1	3,21
...pozna zgodovino države						
OSNOVNA ŠOLA	6,6	21,7	42,5	26,8	2,4	2,92
SREDNJA ŠOLA	4,5	20,7	43,4	24,3	7,1	2,94
...glasuje na volitvah						
OSNOVNA ŠOLA	8,5	18,3	39,3	31,4	2,5	2,96
SREDNJA ŠOLA	4,5	13,0	30,3	43,7	8,4	3,24
...je pripravljen braniti svojo domovino						
OSNOVNA ŠOLA	9,7	26,3	38,9	22,4	2,8	2,76
SREDNJA ŠOLA	10,0	22,3	34,2	25,6	7,9	2,82
...razobeša slovensko zastavo ob vseh državnih praznikih						
OSNOVNA ŠOLA	18,3	25,6	33,4	19,7	3,1	2,56
SREDNJA ŠOLA	20,5	27,1	27,8	16,8	7,7	2,44

...sodeluje v dejavnostih, ki pomagajo vsem Slovincem						
OSNOVNA ŠOLA	6,2	26,2	43,6	20,8	3,2	2,82
SREDNJA ŠOLA	7,5	22,2	42,4	20,3	7,7	2,82
...sodeluje v dejavnostih, ki pomagajo vsem državljanom						
OSNOVNA ŠOLA	7,0	25,4	40,1	24,2	3,4	2,84
SREDNJA ŠOLA	5,9	23,0	40,3	22,6	8,2	2,87
...se udeležuje dejavnosti za zaščito naravne in kulturne dediščine						
OSNOVNA ŠOLA	9,6	30,3	37,8	19,1	3,2	2,69
SREDNJA ŠOLA	8,2	25,8	40,0	18,5	7,3	2,80
...je brezpogojno vdan domovini						
OSNOVNA ŠOLA	9,2	24,4	40,9	22,4	3,1	2,79
SREDNJA ŠOLA	13,6	25,2	33,6	19,1	8,4	2,64
...ne dela sramote domovini						
OSNOVNA ŠOLA	8,1	15,8	28,4	44,1	3,7	3,13
SREDNJA ŠOLA	8,5	18,2	30,3	35,2	7,7	3,00
...ima spoštljiv odnos do slovenskega jezika						
OSNOVNA ŠOLA	2,6	9,0	31,8	53,8	2,8	3,41
SREDNJA ŠOLA	2,6	10,2	30,9	48,7	7,6	3,36
...pozna slovenske demokratične institucije in njihovo delovanje						
OSNOVNA ŠOLA	9,4	25,0	41,1	18,8	5,8	2,73
SREDNJA ŠOLA	6,4	23,3	40,3	21,2	8,8	2,84

3. segment: DOMOLJUBNA IN DRŽAVLJANSKA PISMENOST MLADIH

1. Prepoznavanje državne zastave (v odstotkih)

Katera od spodaj narisanih zastav je zastava Republike Slovenije?	UČENCI	DIJAKI
Zastava Republike Slovenije – napačna	1,4	2,4
zastava Republike Slovenije – prava	97,8	96,8
Zastava Republike Slovenije – napačna	0,8	1,1

2. Poznavanje uradnih državnih simbolov (v odstotkih)

Kateri so uradni državni simboli Republike Slovenije?	UČENCI	DIJAKI
Zastava, grb, potni list	2,0	1,7
Zastava, grb, himna	93,4	92,3
Himna, ustava, grb	3,7	5,2
Grb, osebna izkaznica, potni list	0,9	0,8

3. Poznavanje praznikov med mladimi (*delež pravih odgovorov v odstotkih*)

	UČENCI	DIJAKI
Slovenski kulturni praznik	85,5	88,9
Dan državnosti	59,9	58,2
Vrnitev Primorske k matični domovini	54,0	52,2
Dan reformacije	63,9	72,7
Dan Rudolfa Maistra	54,5	51,2
Božič	90,8	92,3
Dan samostojnosti in enotnosti	51,0	48,0

4. Dodatna vprašanja (*delež pravih odgovorov v odstotkih*)

	UČENCI	DIJAKI
Kdaj so bile v Sloveniji izvedene prve večstrankarske volitve?	16,4	7,0
Katera politična stranka je osnovala vlado, ki je izpeljala osamosvojitve?	39,1	25,5
O čem smo Slovenci odločali na plebiscitu decembra 1990?	72	67,6
Kdo je v obdobju osamosvojitve predsedoval Predsedstvu Republike Slovenije?	53,6	65,5
Kdo je v obdobju osamosvojitve predsedoval izvršnemu svetu (vladi) Republike Slovenije?	29,9	19,2
Za kaj se je zavzemala Majniška deklaracija?	35,2	29,4
Kdaj je Slovenija razglasila neodvisnost?	77,2	80,4
S čim je Slovenija dosegla polno mednarodno priznanje?	26,7	17,5

5. Poznavanje slovenske ustave, političnega sistema, človekovih pravic, demokracije in podobnih področij v najbolj splošnih potezah med mladimi
(*delež pravilnih odgovorov v odstotkih*)

	trditve	RAZISKAVA – OSNOVNE ŠOLE	RAZISKAVA – SREDNJE ŠOLE
1	Slovenska ustava je bila sprejeta po osamosvojitvi Slovenije.	75,4	79,9
2	Slovenska ustava med drugim govori o človekovih pravicah.	79,9	84,3
3	Slovenski parlament je sestavljen iz Državnega zbora, ki je sestavljen iz 90 poslancev, in Državnega sveta, ki šteje 40 svetnikov.	66,1	70,8
4	Slovenska vlada sprejema zakone.	30,9	30,2
5	Slovenski parlament izvoli predsednika vlade in ministre.	44,6	53,1
6	Temeljne človekove pravice nam zagotavljajo že mednarodne pogodbe in različne konvencije.	52,9	55,7
7	Volitev se lahko udeleži vsak državljan, ki dopolni 18 let.	90,5	91,0
8	Predsednik Republike Slovenije je izvoljen na volitvah.	87,2	90,2
9	V Republiki Sloveniji sta cerkev in država ločeni.	64,1	81,9
10	Slovenija je članica Evropske unije in zveze NATO.	80,3	85,9
11	Slovenija je bila samostojna država že po 1. svetovni vojni, med leti 1918 in 1941	86,4	85,9

4. segment: ZNANJE MLADIH O OSAMOSVOJITVI SLOVENIJE

1. Samoocena znanja učencev, dijakov, učiteljev in profesorjev o osamosvojitvi Slovenije (v odstotkih)

	nezadostno (1)	zadostno (2)	dobro (3)	prav dobro (4)	odlično (5)
UČENCI	3,7	16,6	38,0	30,1	11,7
DIJAKI	14,4	34,1	37,7	9,4	4,4
UČITELJI	/	7,5	36,3	48,8	7,5
PROFESORJI	1,1	23,0	34,5	28,7	12,6

* Učitelji (47,5 %) in profesorji (41,2 %) znanje učencev in dijakov o osamosvajanju Slovenije v največji meri ocenjujejo zadostno.

2. Koliko te zanimajo dogajanja povezana z osamosvojitvijo Slovenije? (v odstotkih)

	to me nič ne zanima	to me bolj malo zanima	to me precej zanima	to me zelo zanima
UČENCI	15,2	49,5	28,0	7,3
DIJAKI	16,1	45,9	29,2	8,7
UČITELJI	1,3	11,4	51,9	35,4
PROFESORJI	3,5	16,5	41,2	38,8

Podatki za učitelje in profesorje so bili pridobljeni v sklopu raziskave »Aktivno državljanstvo in domovina« (Fakulteta za družbene vede, 05-06/2013), izvedene med 100 učitelji slovenskih osnovnih šol (odziv 80 %) in 100 profesorji slovenskih srednjih šol (odziv 87 %), ki poučujejo družboslovne in humanistične predmete.

3. Povezava nekaterih pojmov z osamosvajanjem Slovenije (povprečna vrednost odgovorov)

Koliko je posamezen pojem povezan z obdobjem osamosvajanja Slovenije?	RAZISKAVA – OSNOVNE ŠOLE	RAZISKAVA – SREDNJE ŠOLE	RAZISKAVA – UČITELJI OŠ	RAZISKAVA – PROFESORJI SŠ
	(888)	(844)	(80)	(87)
pogum	3,28	3,35	3,49	3,35
domoljubje	3,53	3,60	3,67	3,56
nacionalna zavest	3,36	3,57	3,72	3,59
nacionalna čistost Slovenije	2,77	2,83	2,28	2,36
odprava socializma	2,97	3,00	2,87	2,87
demokracija za vsakega državljana	3,32	3,40	3,49	3,35
svoboda	3,63	3,60	3,67	3,52
enakopravnost	3,59	3,58	3,47	3,42
uveljavitev Slovenije v svetu	3,37	3,32	3,49	3,37
nepravičnost	2,46	2,68	2,86	2,55
vojno trpljenje	2,60	2,78	2,58	2,52
izkoriščanje	2,57	2,84	2,81	2,61
gospodarski razvoj	3,25	3,27	3,25	3,06

Podatki za učitelje in profesorje so bili pridobljeni v sklopu raziskave »Aktivno državljanstvo in domovina« (Fakulteta za družbene vede, 05-06/2013), izvedene med 100 učitelji slovenskih osnovnih šol (odziv 80 %) in 100 profesorji slovenskih srednjih šol (odziv 87 %), ki poučujejo družboslovne in humanistične predmete.

4. Primerjava virov znanja o osamosvojitvi Slovenije (povprečna vrednost odgovorov)

... koliko si od naštetih virov izvedel o osamosvajanju Slovenije?	UČENCI	DIJAKI
od staršev	3,05	3,35
od sorodnikov in znancev	2,57	2,78
od prijateljev in sovrstnikov	2,11	2,26
v šoli pri pouku zgodovine	3,85	2,93
iz televizijskih oddaj	3,05	3,22
iz radijskih oddaj	1,87	2,08
iz časopisov in revij	2,09	2,46
na internetu	2,87	2,95

Tudi po mnenju učiteljev in profesorjev učenci in dijaki pridobijo največ znanja o osamosvojitvi Slovenije v šoli, pri pouku; povprečna vrednost pri učiteljih je 3,49, pri profesorjih pa 3,12.

5. Ali ste pri pouku zgodovine obravnavali osamosvojitve Slovenije, koliko ur je bilo namenjeno tej temi* in ali je bilo to dovolj za razumevanje (v odstotkih)?

	da, pri predmetu zgodovine smo obravnavali osamosvajanje Slovenije	koliko šolskih ur je bilo namenjeno osamosvajanju Slovenije: 1–3 šolske ure	ne, število ur ni zadoščalo za razumevanje te snovi
UČENCI	73,3	29,8	21,4
DIJAKI	37,0	29,4	53,8

* Tako pri učencih (40,3 %) kot pri dijakih (54,1 %) je bil najpogostejši odgovor "ne vem, ne morem se odločiti"; izpisan odgovor "1–3 šolske ure" je bil pri obeh skupinah drugi najpogostejši odgovor.

STALIŠČA UČITELJEV IN PROFESORJEV

1. Ali menite, da obstoječi kurikuli v zadostni meri vključujejo t.i. domoljubne teme?

	da	ne	ne vem
UČITELJI	40,3	44,2	15,6
PROFESORJI	24,4	57,0	18,6

2. Ali menite, da je profesorjem družboslovnih in humanističnih predmetov na voljo dovolj kvalitetnih učnih pripomočkov, ki se navezujejo na domoljubne teme?

	da	ne	ne vem
UČITELJI	29,1	45,6	25,3
PROFESORJI	23,0	51,7	25,3

→ Katero učno gradivo pogrešajte pri podajanju snovi, povezane s tematiko osamosvajanja Slovenije? Daleč največ učiteljev (65,4 odstotka) in profesorjev (56,8 odstotka) je odgovorilo, da pogrešajo zlasti interaktivna gradiva

3. Ali menite, da je pri domoljubnih temah medpredmetnega povezovanja... (v odstotkih)

	preveč	ravno prav	premalo	ga skoraj ni	ne vem
UČITELJI	1	22,5	56,3	16,3	5,0
PROFESORJI	1,2	17,4	44,2	22,1	15,1

4. Ali menite, da je poznavanje dogajanj, povezanih z osamosvajanjem Slovenije, za mlade v naši državi pomembno? (v odstotkih)

	sploh ni pomembno	malo pomembno	še kar pomembno	zelo pomembno
UČITELJI	15,0	2,5	53,8	28,8
PROFESORJI	3,4	17,2	47,1	32,2

5. Stališča anketiranih do različnih oblik vključevanja domovinske vzgoje v pouk

Domovinska vzgoja bi se morala...	NIC (% ODGOVOROV)	MALO (% ODGOVOROV)	DELNO (% ODGOVOROV)	PRECEJ (% ODGOVOROV)	VCELOTI (% ODGOVOROV)	POVPREČNA VREDNOST ODGOVOROV
	1	2	3	4	5	
...poučevati kot poseben šolski obvezen predmet						
UČITELJI OŠ	20,0	12,5	23,8	17,5	26,3	3,17
PROFESORJI SŠ	21,2	17,6	24,7	18,8	17,6	2,94
...poučevati kot poseben šolski izbimi predmet						
UČITELJI OŠ	31,3	17,5	25,0	22,5	3,8	2,50
PROFESORJI SŠ	21,8	16,7	28,2	25,6	7,7	2,81
... poučevati v okviru predmetov, povezanih z družboslovnimi in humanističnimi vedami (zgodovina, geografija in tako naprej).						
UČITELJI OŠ	0	2,5	27,5	43,8	26,3	3,94
PROFESORJI SŠ	2,4	11,0	19,5	26,8	40,2	3,91
...vključevati v vse predmete, ki se poučujejo v šoli						
UČITELJI OŠ	0	7,6	41,8	26,6	24,1	3,67
PROFESORJI SŠ	9,5	14,3	32,1	25,0	19,0	3,30
...vključevati v dejavnosti, ki se na šoli izvajajo kot posebni projekti						
UČITELJI OŠ	2,5	2,5	42,5	42,5	10,0	3,55
PROFESORJI SŠ	3,6	11,9	23,8	45,2	15,5	3,57

6. Stališča anketirancev do vključevanja različnih elementov državljske in domovinske vzgoje v pouk

Pri pouku bi morale biti vključene naslednje vsebine s področja državljske in domovinske vzgoje ...	NIC (% ODGOVOROV)	MALO (% ODGOVOROV)	DELNO (% ODGOVOROV)	PRECEJ (% ODGOVOROV)	V CELOTI (% ODGOVOROV)	POVPREČNA VREDNOST ODGOVOROV
	1	2	3	4	5	
...učenje o (otrokovih in) človekovih pravicah						
UČITELJI OŠ	0	12,5	32,5	35,0	20,0	3,63
PROFESORJI SŠ	0	3,5	18,6	37,2	40,7	4,15
...razvijanje občutka pripadnosti državi Sloveniji						
UČITELJI OŠ	0	1,3	18,8	37,5	42,5	4,21
PROFESORJI SŠ	1,2	2,3	20,9	25,6	50,0	4,21
...učenje o slovenski zgodovini						
UČITELJI OŠ	0	0	16,3	40,0	43,8	4,28
PROFESORJI SŠ	0	1,1	18,4	35,6	44,8	4,24
...učenje o osamosvajanju Slovenije						
UČITELJI OŠ	0	1,3	22,5	36,3	40,0	4,15
PROFESORJI SŠ	0	2,3	26,7	38,4	32,6	4,01
...učenje o temeljih demokratične oblike vladanja						
UČITELJI OŠ	0	2,5	24,1	38,0	35,4	4,06
PROFESORJI SŠ	0	1,1	21,8	42,5	34,5	4,10
...poznavanje pomena državnih praznikov						
UČITELJI OŠ	0	0	12,5	45,0	42,5	4,30
PROFESORJI SŠ	0	2,3	27,6	41,4	28,7	3,97
...učenje o nacionalnih simbolih						
UČITELJI OŠ	0	2,5	11,3	23,8	62,5	4,46
PROFESORJI SŠ	0	5,7	20,7	34,5	39,1	4,07
...učenje o pomembnih osebnostih, ki so v preteklosti veliko naredile za našo domovino						
UČITELJI OŠ	0	0	32,5	32,5	35,0	4,03
PROFESORJI SŠ	1,1	3,4	29,9	41,4	24,1	3,84